

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 29. marraskuuta 2022
(OR. en)

15381/22

CULT 126
AUDIO 127
SOC 658
SUSTDEV 209
SAN 631
EDUC 411

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	14436/22 COR 1
Asia:	Neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston (koulutus, nuoriso, kulttuuri ja urheilu) istunnossaan 29. marraskuuta 2022 hyväksymä neuvoston päätöslauselma EU:n kulttuurialan työsuunnitelmasta 2023–2026.

**NEUVOSTON PÄÄTÖSLAUSELMA
EU:N KULTTUURIALAN TYÖSUUNNITELMASTA 2023–2026**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO,

JOKA TUNNUSTAA

- kulttuurin inspiraation ja innovoinnin pohjattomaksi lähteeksi, ihmisyyden ja estetiikan, yhteisen kielellemme ja perintömme kuvastajaksi sekä identiteettiemme ja yhteisöjemme perusosaksi;
- kulttuurin roolin erottamattomana osana kestäväää kehitystä ja myönteistä yhteiskunnallista muutosta;
- EU:n arvojen kasvavan merkityksen, mukaan lukien sananvapaus ja luomisvapaus;
- kulttuuri- ja luovien alojen myötävaikutuksen työllisyyteen ja EU:n talouteen;
- kulttuurin roolin EU:n ulkosuhteissa ja yhteistyössä muiden kansainvälisten elinten, erityisesti Euroopan neuvoston ja Unescon, kanssa;
- neuvoston aiemmat kulttuurialan työsuunnitelmat ja saavutetut tulokset;

JOKA OTTAA HUOMIOON SEURAAVAT:

- Venäjän meneillään oleva sota EU:n ehdokasvaltion aseman saanutta Ukrainaa vastaan rikkoo räikeästi kansainvälistä oikeutta samoin kuin ihmisoikeuksia ja EU:n perusarvoja ja -periaatteita – uhkana on Ukrainan rikkaan kulttuurielämän ja -perinnön tuhoutuminen. Se on myös ajanut Euroopassa kansalaisia laajimpaan pakkomuuttoon toisen maailmansodan jälkeen ja johtanut hälyttävään energiakriisiin;
- covid-19-pandemiolla on ollut vakava vaikutus koko yhteiskuntaan, kuhunkin yksilöön ja moniin talouden aloihin, erityisesti kulttuuri- ja luoviin aloihin, joista monet kärsivät edelleen pandemian seurauksista;
- ilmastonmuutoksen nopeutumisen ja biologisen monimuotoisuuden häviämisen vuoksi on syytä vauhdittaa kestävää siirtymää, jota kulttuuri voi edesauttaa tietoisuuden lisäämisen, luovuuden ja innovoinnin avulla;
- meneillään olevat prosessit, kuten digitalisaatio ja jatkuvat haasteet, kuten taiteilijoiden, tekijöiden ja muiden kulttuurialan ammattilaisten erityiset työolot;

JOKA PALAUTTAA MIELEEN

- tämän päätöslauselman liitteessä II esitetyt keskeiset poliittiset viiteasiakirjat;
- kulttuuriulottuvuuden huomioon ottamisen merkityksen kaikilla asiaankuuluvilla politiikan aloilla, ohjelmissa ja aloitteissa sekä tarpeen lisätä synergioita;
- toimet kansainvälisiin kulttuurisuhteisiin sovellettavan EU:n strategisen lähestymistavan kehittämiseksi ja täytäntöönpanemiseksi;

HYVÄKSYY

seuraavat yhteiset prioriteetit, mitä tulee niiden myötävaikutukseen eurooppalaisen kulttuuriyhteistyön tehostamiseen, kulttuurisen monimuotoisuuden edistämiseen ja eurooppalaisen lisäarvon tuottamiseen ja pitäen mielessä seuraavien neljän vuoden aikana tarvittavat yhteiset toimet keskeisiin haasteisiin vastaamiseksi ja ottaen asianmukaisesti huomioon toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet:

- a) *Taiteilijat ja kulttuurialan ammattilaiset: kulttuuri- ja luovien alojen vahvistaminen*
- b) *Kulttuuri ja ihmiset: kulttuuriosallistumisen ja kulttuurin yhteiskunnallisen roolin vahvistaminen*
- c) *Kulttuurin merkitys maailmalle: kulttuurin voiman hyödyntäminen*
- d) *Kulttuuri ja luovat kumppanuudet: EU:n ulkosuhteiden kulttuuriulottuvuuden vahvistaminen*

PYYTÄÄ KOMISSIOTA JA UNIONIN ULKOASIOIDEN JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN
KORKEAA EDUSTAJAA TOIMIVALTANSA PUITTEISSA JA OTTAEN
ASIANMUKAISESTI HUOMIOON TOISSIJAISUUSPERIAATTEEN

- laatimaan huhtikuuhun 2026 mennessä valmisteluasiakirjan tämän EU:n työsuunnitelman täytäntöönpanoa koskevista alustavista keskeisistä havainnoista jäsenvaltioiden vapaaehtoisten kirjallisten kannanottojen pohjalta ja hyväksymään loppuraportin kesäkuuhun 2026 mennessä;
- harkitsemaan jäsenvaltioiden ja sidosryhmien ennakkokuulemisten pohjalta ehdotusta kulttuuria koskevaksi EU:n strategiakehykseksi, jossa otetaan huomioon liitteessä I esitetyt pääperiaatteet ja jonka tavoitteena on sisällyttää kulttuuripoliittinen näkökulma ja kulttuurin voimavarat strategisesti kaikkiin asiaankuuluviin EU:n politiikkoihin, ohjelmiin ja aloitteisiin. EU:n kulttuurialan työsuunnitelmissa laitetaan tärkeysjärjestykseen ja yksilöidään edelleen erityisiä toimia Euroopan tason kulttuuriyhteistyötä varten.

I PÄÄPERIAATTEET

EU:n kulttuurialan työsuunnitelma perustuu seuraaviin pääperiaatteisiin:

- Kulttuurilla, kulttuuriperintö mukaan luettuna, on itseisarvo, ja se vahvistaa eurooppalaista identiteettiä.
- Kulttuurinen ja kielellinen monimuotoisuus ovat EU:n keskeisiä vahvuuksia, ja niitä on kunnioitettava, edistettävä ja parannettava muun muassa liikkuvuuden ja teosten levittämisen avulla.
- Taiteellisen ilmaisun vapaus ja luovuus ovat olennaisen tärkeitä, jotta ihminen kykenee vastaamaan haasteisiin, ajattelemaan kriittisesti, innovoimaan ja keksimään, ja niihin on kannustettava ja niitä on tuettava kaikin asiaankuuluvain tavoin.
- Kulttuurinen monimuotoisuus ja kulttuurienvälinen vuoropuhelu ovat olennaisen tärkeitä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi; ne lisäävät keskinäistä ymmärtämystä, ja edistäessään sovintoa, rauhaa ja kansainvälistä vakautta ne auttavat ehkäisemään ja ratkaisemaan konflikteja. Kaikenlainen kulttuurin väärinkäyttö sotapropagandan ja disinformaation levittämiseksi ja vihaan yllyttämiseksi on vastoin EU:n perusarvoja ja -periaatteita.
- Kulttuuri edistää merkittävästi kestävästä kehitystä, taloutta ja sosiaalista osallisuutta ja lisää alueellista yhteenkuuluvuutta.
- Kulttuuri voi edistää tasa-arvoa ja keskinäistä kunnioitusta sekä torjua kaikenlaista väkivaltaa, syrjintää, suvaitsemattomuutta ja ennakkoluuloja.
- Täytäntöönpanoa olisi tuettava käyttämällä parhaalla mahdollisella tavalla laadukasta dataa ja tilastoja.

II PRIORITEETTIALAT

a) Taiteilijat ja kulttuurialan ammattilaiset: kulttuuri- ja luovien alojen vahvistaminen

Kulttuurialan ja luovien alojen ekosysteemiä ei voida kuvitella ilman ihmisiä, jotka luovat kulttuurisisältöä lukemattomissa muodoissa: taiteilijat ja muut kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaiset, laitokset ja organisaatiot. Elinvoimaiset kulttuuri- ja luovat alat ovat sen vuoksi välttämättömiä. Niille on kuitenkin ominaista itsenäinen ammatinharjoittaminen, pienet ja mikroyritykset, korkea kilpailukyky ja markkinoiden hajanaisuus. Taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten työ on yleensä projektiluonteista, mikä edellyttää jatkuvaa matkustamista. Heillä on usein epäsäännöllinen ja ennakoinaton tulotaso ja useita työpaikkoja samanaikaisesti toimeentulon ansaitsemiseksi.

Kulttuuri- ja luovat alat ovat covid-19-pandemian aikana osoittaneet suurta sopeutumiskykyä ja innovatiivisuutta. Pandemia on kuitenkin koetellut niitä vakavasti, ja pandemian seuraukset vaikuttavat niihin edelleen.

Venäjän meneillään oleva hyökkäys Ukrainaan ja sen vaikutukset kulttuuriseen ja luovaan ekosysteemiin korostavat kulttuurialan toimijoiden keskeistä roolia demokraattisissa yhteiskunnissa ja sitä, että on tärkeää turvata taiteellisen ilmaisun vapaus, johon kohdistuu yhä enemmän paineita.

Nyt on enemmän kuin koskaan kiireellisesti vahvistettava kulttuuri- ja luovien alojen selviytymiskykyä, tuettava niiden elpymistä ja monimuotoisuutta, kannustettava niitä sitoutumaan kestävyystavoitteisiin, hyödynnettävä pandemian vauhdittamia uusia suuntauksia, myös digitaalisessa ympäristössä, ja varmistettava oikeudenmukaiset työolot kaikille kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisille, jotta kyseisen riippumattoman ja dynaamisen alan ääni saadaan paremmin kuuluviin.

b) Kulttuuri ja ihmiset: kulttuuriosallistumisen ja kulttuurin yhteiskunnallisen roolin vahvistaminen

Kulttuurilla, kulttuuriperintö mukaan luettuna, on ratkaiseva rooli demokratioissamme ja ihmisten elämässä. Osallistuminen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön ja luovuuden ja taiteiden harjoittaminen vaikuttaa myönteisesti kaikenikäisiin ja -taustaisiin ihmisiin; se parantaa ihmisten elämänlaatua ja yksilön ja yhteisön terveyttä sekä yleistä hyvinvointia. Kulttuuriin osallistuminen edistää sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, edistää kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden kunnioittamista ja tarjoaa kansalaisyhteiskunnille foorumin avoimelle vuoropuhelulle.

Kulttuurinen ja kielellinen monimuotoisuus kuuluu Euroopan keskeisiin voimavaroihin, ja siksi sitä on kunnioitettava ja varjeltava kiinnittäen erityistä huomiota vähemmän käytettyihin kieliin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että varmistetaan lasten ja nuorten osallistuminen kulttuurielämään ja heidän lukutaitonsa. Näin vahvistetaan heidän luovuuttaan ja rikastutetaan heidän kokemusmaailmaansa. Yhtä lailla tärkeää on omaksua osallistava lähestymistapa haavoittuvassa ja muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin.

Kulttuurilaitoksilla on keskeinen rooli demokratian ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistamisessa, sillä ne tavoittavat koko yhteisön, tarjoavat tietojen ja taitojen kohtuuhintaisen tai maksuttoman saatavuuden teollis- ja tekijänoikeuksia täysimääräisesti kunnioittavalla tavalla, parantavat medialukutaitoa, luovat yhteisen perustan vuoropuhelulle ja keskustelulle ja vahvistavat siten sosiaalista integraatiota ja yhteisöosallistumista ja viime kädessä puskuroivat disinformaatiota, vihapuhetta ja valeuutisia. Kulttuurilaitosten roolia on vahvistettava entisestään.

Tässä yhteydessä nykyisessä työsuunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota kirjastojen kehittämiseen. Monet kirjastot tarjoavat myös rauhanomaisen ja turvallisen ympäristön haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille, mikä on tällä hetkellä erityisen tärkeää, kun otetaan huomioon monet Ukrainasta siirtymään joutuneet ihmiset ja heidän fyysisen ja psyykkisen suojan tarpeensa.

c) **Kulttuurin merkitys maailmalle: kulttuurin voiman hyödyntäminen**

Kulttuuriin ja luoviin ekosysteemeihin kohdistuu Euroopassa ja sen ulkopuolella vakavia sekä luonnollisia että inhimillisiä uhkia, ja erityisesti ilmastonmuutos vaikuttaa pitkällä aikavälillä Euroopan kulttuuri- ja luoviin aloihin. On olennaisen tärkeää, että kulttuuriperintö ja kulttuuri- ja luovat alat ovat valmistautuneita tuleviin haasteisiin. On korkea aika varautua kulttuuriperintöön kohdistuviin riskeihin ja vahvistaa kulttuuriperinnön kykyä sietää ilmastonmuutosta. EU jatkaa ja tehostaa kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjuntaa.

Kulttuuri, kulttuuriperintö mukaan luettuna, edistää kestäväää siirtymää, joka on välttämätön Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi. Tässä yhteydessä myös digitaalitekniologioilla on keskeinen rooli. Sen vuoksi on entisestään vahvistettava kulttuuri- ja luovien alojen innovointia, digitalisaatiota sekä kulttuurin ja kulttuuriperinnön saavutettavuutta digitaalisessa ympäristössä. Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) kulttuuriin ja luovuuteen keskittyvä osaamis- ja innovaatioyhteisö¹ tulee olemaan tässä suhteessa keskeisessä asemassa. On myös tarpeen omaksua tasapainoinen lähestymistapa rakennettuun ympäristöön. Uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen laajamittainen edistäminen voisi auttaa lisäämään tietoisuutta laadukkaaseen arkkitehtuurin ja rakennetun ympäristön merkityksestä.

Lisäksi olisi parannettava tutkimusta ja kulttuuritilastoja, jotta kulttuuri- ja luovien alojen suorituskykyä voidaan seurata paremmin ja kehittää tehokkaita näyttöön perustuvia toimintapolitiikkoja niiden tukemiseksi. Eurostatilla olisi oltava keskeinen ja kasvava rooli yhteistyössä muiden kulttuuri- ja luovien alojen tutkimuksen ja tilastojen alalla toimivien kansainvälisten ja riippumattomien järjestöjen kanssa.

¹ Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin kulttuuriin ja luovuuteen keskittyvä osaamis- ja innovaatioyhteisö (<https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity>).

d) Kulttuuri ja luovat kumppanuudet: EU:n ulkosuhteiden kulttuuriulottuvuuden vahvistaminen

Euroopan kulttuurinen rikkaus ja vapaus, kansalaisyhteiskuntaan perustuva EU:n alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa ja EU:n vahva sitoutuminen yhteiskehittämiseen ovat todellisia voimavaroja kansainvälisille suhteille kestävien kumppanuuksien tasavertaisen rakentamisen näkökulmasta. On erittäin tärkeää hyödyntää tätä potentiaalia täysimääräisesti lisäämällä kulttuuriyhteistyötoimien ja -hankkeiden määrää mutta myös niiden näkyvyyttä ja saavutettavuutta.

Venäjän sota Ukrainaa vastaan on selkeä osoitus sekä vähitellen muuttuvista geopoliittisista realiteeteista että kulttuurin ja kulttuuriperinnön väärinkäytöstä sotilaallisen hyökkäyksen perustelujen tukena. Tätä taustaa vasten kulttuurin yhteiskehittämisellä voidaan aidosti tukea eurooppalaisia arvojamme, myös taiteellisia vapauksia ja kulttuurioikeuksia, ja viestiä niistä uskottavasti suuressa osassa maailmaa ja auttaa siten hillitsemään autoritaaristen järjestelmien jalansijaa.

Kun otetaan huomioon planeettamme tulevaisuus ja yhteinen kestävyystavoite, muutokseen ja älylliseen vuoropuheluun tarvitaan suurempaa kulttuurillista kunnianhimoa, joka tasoittaisi tietä yhteisille lähestymistavoille uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen hengessä (kestävää, osallistavaa ja kaunista). Kulttuurin roolin vahvistaminen EU:n ulkosuhteissa edellyttää tiivistä koordinoitua EU:n tasolla ja kulttuurin sisällyttämistä kaikkiin asiaankuuluviin EU:n ulkoisen toiminnan aloihin ja asianmukaisiin rahoitusvälineisiin.

III TÄYTÄNTÖÖNPANO JA TOIMINTATAVAT

1. Neuvosto pyytää jäsenvaltioita, komissiota ja ulkoiseen toimintaan liittyvien näkökohtien osalta unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa työskentelemään yhdessä työsuunnitelman mukaisten toimien täytäntöönpanemiseksi IV luvussa ja liitteessä A olevan jatkuvasti tarkasteltavan asialistan pohjalta. Liitteessä A oleva aikataulu on alustava, ja seuraavat puheenjohtajavaltiot panevat sen tarvittaessa täytäntöön.
2. Jäsenvaltioiden, EU:n toimielinten, kansalaisyhteiskunnan, kansainvälisten järjestöjen ja kolmansien maiden kumppaneiden säännöllisen vuoropuhelun ja yhteistyön odotetaan johtavan kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, joka tukee synergioita ja tarvittaessa politiikan johdonmukaisuutta, kannustaa vastavuoroiseen oppimiseen ja mahdollisesti johtaa parempiin tuloksiin.
3. Työsuunnitelman toteuttamisen ja Luova Eurooppa -ohjelman täytäntöönpanon vuotuisine työsuunnitelmineen ja muine kulttuuriin liittyvine ohjelmineen ja toimineen olisi täydennettävä toinen toisiaan synergisesti.

4. Neuvoston puheenjohtajavaltion olisi seurattava EU:n kulttuurialan työsuunnitelmaa ja tarvittaessa mukautettava sitä saavutettujen tulosten ja/tai Euroopan tai kansainvälisellä tasolla saavutetun poliittisen kehityksen perusteella.
5. Kunkin prioriteettialan aiheita käsitellään useilla toimilla (IV luku) käyttäen yhtä tai useampaa tarkoituksenmukaisinta toimintatapaa. Kunkin toimen lopulliset tulokset sekä niitä koskeva raportti, jossa esitetään tarvittaessa päätelmät ja suositukset, esitetään kulttuuriasioiden komitealle ja tarvittaessa audiovisuaali- ja media-alan työryhmälle keskustelua ja tulevia toimia koskevaa mahdollista päätöstä varten.
6. EU:n kulttuurialan työsuunnitelman määräysten ja täytäntöönpanon joustavuus on keskeinen seikka, jotta voidaan reagoida nykyisiin ja tuleviin haasteisiin ja muuttuvaan toimintaympäristöön.

7. Mahdollisia toimintatapoja² ovat muun muassa seuraavat: avoin koordinoitimenetelmä (OMC), ad hoc- tai komission johtamat asiantuntijaryhmät ja pyöreän pöydän tapaamiset, vertaisoppimistoimet, kokeelliset ja pilottityyppiset toimet, ajatushautomoiden kokoukset, selvitykset, konferenssit, arviointiseminaarit tai muut arviointimuodot, vuoropuhelu kansalaisyhteiskunnan kanssa, viralliset ja epäviralliset työpajat, yhteiset aloitteet Euroopan neuvoston ja muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa, neuvoston päätelmät ja kulttuuriministeriöiden ja tarvittaessa muiden ministeriöiden virkamiesten epäviralliset kokoukset.

² Toimintatapoja koskevat yleiset suuntaviivat esitetään liitteessä B.

IV TOIMET

Luvuissa II ja III kuvattujen prioriteettialojen ja toimintatapojen osalta toteutetaan seuraavat toimet:

a) **Taiteilijat ja kulttuurialan ammattilaiset: kulttuuri- ja luovien alojen vahvistaminen**

• **Taiteilijoiden ja kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten asema ja työolot**

Toimintatavat: Käynnissä olevan OMC-työryhmän jatkotoimet; temaattiset työpajat, mahdollinen konferenssi.

Perustelut: OMC-asiantuntijatyöryhmän jatkotoimena ehdotetaan verkkoalustaa, jolla annetaan tietoa taiteilijoiden ja kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten työoloista EU:n jäsenvaltioissa. Alusta perustuu arvokkaaseen dataan ja materiaaliin, jotka on kerätty myös yhteistyössä eri kulttuurialoilla edustettuina olevien työmarkkinaosapuolten kanssa, ja siinä olisi jatkuvasti otettava huomioon päivitykset ja uudet toimenpiteet. Lisäksi tarkastellaan muun muassa monimuotoisuutta, liikkuvuutta ja sukupuolinäkökulmaa. Tämä auttaisi saamaan tietoa EU:n eri puolilla vallitsevista työoloista ja selviytymään paremmin sosiaaliturvaan ja muihin seikkoihin, kuten verotukseen, liittyvistä hallinnollisista vaatimuksista. Elpymis- ja palautumistukivälineeseen liittyvä kokemusten vaihto tästä aiheesta olisi otettava huomioon.

Tulostavoitteet: Verkkoalusta, joka mahdollistaa jatkuvan tietojen ja hyvien käytäntöjen vaihdon sidosryhmien välillä taiteilijoiden ja luovien alojen ammattilaisten työolojen parantamiseksi; tilannekatsaus edistymisestä ja taiteilijan asemaa koskevien erityisten suositusten laatiminen³.

³ <https://en.unesco.org/creativity/governance/status-artist>.

- **Taiteellinen vapaus**

Toimintatavat: Konferenssi, siihen liittyvät neuvoston päätelmät.

Perustelut: Taiteellinen vapaus kuuluu kulttuurityöhön, ja taiteellisen vapauden suojeleminen on osoittautunut tärkeäksi tekijäksi kulttuurin ja demokratian välisen yhteyden vahvistamisessa. Taiteilijoilla ja kulttuurialan sidosryhmillä on edessään uusia ja yhä hankalampia haasteita. Siksi on erittäin tärkeää toimia yhdessä sen hyväksi, että taiteilijat ja kulttuurialan toimijat voivat vapaasti harjoittaa ammattiaan kaikkialla EU:ssa. Tässä ei ole kysymys vain taiteilijoihin sovellettavista ehdoista, vaan myös sitä, ketkä saavat äänensä kuuluviin.

Tulostavoitteet: Ideoiden ja parhaiden käytäntöjen vaihto keskustelemalla erilaisista näkökulmista ja politiikan kehittämisestä myönteisen muutoksen aikaansaamiseksi.

- **Kulttuuri- ja luovien alojen digitalisaation edistäminen**

Toimintatavat: Konferenssi, mahdollisesti siihen liittyvät neuvoston päätelmät.

Perustelut: Digitalisaatio on johtanut kulttuuri- ja luovien alojen perusteelliseen muutokseen viime vuosikymmenen aikana. Se on tuonut mukanaan perusteellisia muutoksia näiden alojen ammattilaisten toimintatapoihin sekä heidän välisiin ja yleisösuhteisiinsa. Toimien hajanaisuus ja laajamittaisemman yhteistyön puute ovat kuitenkin merkittäviä esteitä vahvan ja ketterän lähestymistavan omaksumiselle digitalisaatiossa.

Tulostavoitteet: Kokemusten vaihto, jotta voidaan tunnistaa siirrettäviä parhaita käytäntöjä johdonmukaisen ja kestävä digitalisaation edistämiseksi kulttuuri- ja luovilla aloilla.

- **Kulttuuri- ja luovien alojen vihreän siirtymän edistäminen keskittyen erityisesti energiakriisiin**

Toimintatavat: Työpaja(t)/OMC; energiakriisiä koskeva tilannekatsaus parhaiden käytäntöjen jakamiseksi.

Perustelut: Kulttuuri- ja luovat alat eivät saa jäädä jälkeen vihreässä siirtymässä. Niiden on vahvistettava panostaan kestävän tulevaisuuden hyväksi ja omaksuttava aktiivinen rooli vihreässä siirtymässä, ilmastotoimissa ja Euroopan elpymisessä. Erityisenä painopisteenä olisi oltava nykyinen energiakriisi ottaen samalla huomioon unionin maantieteellisen monimuotoisuuden ja erityispiirteet. Erilaisia käytäntöjä ja aloitteita on jo kokeiltu. Tämän toimen puitteissa tehtävässä työssä olisi otettava huomioon OMC-työryhmien tulokset kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuudesta ja kulttuuriperinnön ilmastokestävyyden vahvistamisesta. Tätä aihetta koskeva elpymis- ja palautumistukivälineeseen liittyvä kokemusten vaihto olisi myös otettava huomioon.

Tulostavoitteet: Kokemusten vaihto ja siirrettävien parhaiden käytäntöjen tunnistaminen kulttuuri- ja luovilla aloilla (erityisesti esittävät taiteet, musiikki, museot, elokuvatuotanto), myös hiilidioksidilaskureiden osalta; kulttuuri- ja luovien alojen tukeminen vihreään siirtymään sopeutumisessa.

- **Kulttuurisen ja luovan ulottuvuuden vahvistaminen eurooppalaisella videopelialalla**

Toimintatavat: Pyöreän pöydän keskustelut ja/tai ajatushautomon kokous.

Perustelut: Jatkona neuvoston päätelmille ”EU:n strategia kulttuuri- ja luovien alojen ekosysteemin kehittämiseksi”, videopelejä koskevalle Euroopan parlamentin valiokunta-aloitteiselle mietinnölle ja pilottihankkeelle Euroopan tasolla käytävissä keskusteluissa voidaan määrittää keinoja, joilla tuetaan eurooppalaisen videopelialan, joka toimii digitaalisessa ympäristössä uusien kulttuuristen käytäntöjen eturintamassa, kulttuurista ja luovaa ulottuvuutta. Näissä keskusteluissa voitaisiin tarkastella myös seuraavia: erityisesti pk-yritysten ja startup-yritysten rahoitusmekanismit; riippumattomuus, luomisvapaus ja kulttuuri-ilmaisun monimuotoisuus; taidot ja koulutus; luova ja teknologinen innovointi; videopelien uudet käyttötavat kulttuurin saavutettavuuden tukemiseksi; videopelien pedagoginen rooli jne.

Tulostavoitteet: Suositukset, jotta tuetaan eurooppalaisen videopelialan kulttuurista ja luovaa ulottuvuutta ja vahvistetaan alan eurooppalaisten sidosryhmien yhteistyötä.

b) Kulttuuri ja ihmiset: kulttuuriosallistumisen ja kulttuurin yhteiskunnallisen roolin vahvistaminen

- **Kulttuuri ja demokratian edistäminen: kohti kulttuurikansalaisuutta Euroopassa**

Toimintatavat: Vertaisoppiminen ja mahdollinen konferenssi, joka kokoaa yhteen poliittisia päättäjiä ja asiaankuuluvia kulttuuri- ja koulutusalan sidosryhmiä.

Perustelut: Porto Santon peruskirjan hengessä ja kulttuurialan työsuunnitelman 2019–2022 yhteydessä tilatun tutkimuksen perusteella on tarpeen tehostaa ja laajentaa kansalaisosallistumista erityisesti nuorempien sukupolvien keskuudessa sekä legitimoida päätöksentekoprosessit ottamalla koko yhteisö mukaan päätöksentekoon, luomiseen, tuotantoon, viestintään, välitystoimintaan ja toteutukseen. Koulujen, kulttuuriorganisaatioiden, kansalaisyhteiskunnan ja muiden toimijoiden välille on luotava monialaisia synergioita, jotta kulttuurin muutospotentialiaali on täysimääräisesti hyödynnettävissä demokratian edistämiseen.

Tulostavoitteet: Kokemusten jakaminen ja esimerkkien valinta parhaista käytännöistä.

- **Kulttuuri ja terveys**

Toimintatavat: mahdollinen konferenssi; kulttuuriministeriöiden ja terveysministeriöiden virkamiesten mahdolliset epäviralliset kokoukset; kulttuurin sisällyttämistä terveystieteisiin käsittelevä lyhyen aikavälin OMC-työryhmä – hyvien käytäntöjen vaihto keskittyen erityisesti mielenterveyteen.

Perustelut: Kulttuuritoiminnalla voidaan tukea sairauksien ehkäisyä, terveyden edistämistä sekä sairauksien hallintaa ja hoitoa. Kulttuuritoiminta tarjoaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan ja vaikuttaa myönteisesti kaikenikäisiin ja -taustaisiin ihmisiin, parantaa ihmisten elämänlaatua ja yksilöiden ja yhteisöjen terveyttä ja yleistä hyvinvointia. Sillä on myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. OMC voi perustua vuoden 2022 Culture for Health -valmistelutoimen tuloksiin sekä aiheeseen liittyvään aiempaan tutkimukseen ja työhön.

Tulostavoitteet: Tietoisuuden parantaminen kulttuurin myönteisistä vaikutuksista ja monialaisen yhteistyön lisääminen päätöksentekijöiden keskuudessa; suositukset osallistavien kulttuurikäytäntöjen toteuttamiseksi keskittyen mielenterveyteen; hyvien käytäntöjen kartoituksen jatkaminen.

- **Siltojen rakentaminen: kirjastojen monitahoisen roolin vahvistaminen kulttuuriteosten, taitojen ja eurooppalaisten arvojen väylinä ja välittäjinä**

Toimintatavat: OMC-työryhmä; työpajoja; konferenssi.

Perustelut: Kirjastoilla on keskeinen rooli Euroopan demokraattisessa, sosiaalisessa, kulttuurisessa ja koulutuksellisessa maisemassa kaikilla tasoilla. Ne edistävät merkittävästi demokratiakehitystä, kansalaistoimintaa ja yleisön osallistumista kaikkialla EU:ssa, myös maaseudulla ja syrjäisillä alueilla, näin myös syrjäisimmillä alueilla. Ne ovat avoinna erilaisille ryhmille, kehittävät ohjelmaa ja toimintaa nykyiset yhteiskunnalliset haasteet huomioon ottavalla tavalla ja tarjoavat moniarvoista ja luotettavaa tietoa ja monipuolista kulttuurisisältöä turvallisessa ja esteettömässä ympäristössä. Ne ovat keskeisiä väyliä paikalliseen ja alkuperäiseen tietoon, tietämykseen, tutkimukseen ja kulttuuriin.

Tulostavoitteet: Käynnistetään kattava keskustelu ja tutkitaan, millä aloilla kirjastojen toimintaa voitaisiin edistää ja vahvistaa; kartoitetaan erilaisia ulottuvuuksia ja potentiaalisia aloja ja tutkitaan EU:n ohjelmien budjettikohtia; tuodaan yhteen päätöksentekijöitä ja kirjastoalan ammattilaisia; tutkitaan mahdollisuuksia ammattilaisten koulutus- ja lisätoimintaan.

- **Lasten ja nuorten suojele digitaalisten alustojen haitalliselta sisällöltä**

Toimintatavat: Työpaja(t) / pyöreän pöydän keskustelu(t).

Perustelut: Nykyään lapset ja nuoret käyttävät monia digitaalisia alustoja, joihin sisältyy suuri myönteinen potentiaali. Tämä kuitenkin kasvattaa myös sen riskiä, että haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät altistuvat haitalliselle sisällölle tai väärälle tiedolle, ja riippuvuuden riskiä. Lähtökohtana voidaan käyttää eurooppalaista Parempi internet lapsille -strategiaa, digipalvelusäädöstä ja audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaan direktiivin sisältyviä alaikäisten suojele koskevia sääntöjä. Lisäksi medialukutaito sekä median ja alustojen kriittinen ymmärtäminen ovat erityisen tärkeitä ja merkityksellisiä lasten ja nuorten suojelemiseksi haitalliselta sisällöltä.

Tulostavoitteet: Sellaisten parhaiden käytäntöjen määrittäminen ja tukeminen, joilla varmistetaan sekä jäsenvaltioissa että EU:n tasolla lasten ja nuorten suojele ja voimaannuttaminen verkossa.

- **Monipuolisen eurooppalaisen kulttuurisisällön löydettävyys digitaalisessa ympäristössä**

Toimintatavat: Tekninen tutkimus ja/tai työpaja.

Perustelut: Kulttuurisisällön löydettävyys riippuu siitä, miten data on tuotettu ja dokumentoitu, ja portinvartijoina toimivien suurten alustojen suorittamasta sisällönhallinnasta. Eurooppalaisen sisällön on oltava löydettävissä. Ei yksin riitä, että sitä on saatavilla verkossa. On keskeisen tärkeää hyödyntää nykyistä työtä ja kuulemisia (esim. Media Outlook, Euroopan audiovisuaalinen seurantakeskus, Europeana-verkosto), ymmärtää paremmin sisällön priorisointikäytäntöjen, algoritmisuositusten ja kuratointistrategioiden vaikutusta kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja löytää yhteisiä ratkaisuja laadukkaan eurooppalaisen verkkosisällön saamiseksi esiin, mukaan lukien soveltuvat datavetoiset tulomallit.

Tulostavoitteet: Suositukset; tarkastellaan innovatiivisia hankkeita ja erityisiä välineitä mutta myös sisällön saavutettavuusongelmia (mukaan lukien vammaiset ja pienituloiset) keskittyen vähemmän tutkittuihin ja vähemmän säänneltyihin aloihin, kuten musiikkiin tai kirjoihin.

c) **Kulttuurin merkitys maailmalle: kulttuurin voiman hyödyntäminen**

• **Kulttuuritilastot – selviytymiskyvyn parantaminen kulttuurissa ja kulttuurin avulla**

Toimintatavat: Sarja työpajoja ja/tai vertaisoppimistoimia; keskustelut Eurostatin ja EU:n jäsenvaltioiden tilastolaitosten kanssa.

Perustelut: Covid-19-pandemia on tuonut korostetusti esiin useita kulttuuri- ja luovien alojen rakenteellisia haasteita ja haavoittuvuuksia. Kansallisella ja EU:n tasolla on jo toteutettu merkittäviä tukitoimenpiteitä, mutta lisätoimet ovat tarpeen, kuten parhaiden käytäntöjen vaihdon lisääminen jäsenvaltioiden keskuudessa sekä EU:n laajuisesti vertailukelpoisten luotettavien kulttuuritilastojen, myös sukupuolten eriarvoisuudesta kulttuuri- ja luovilla aloilla, kehittäminen. On tärkeää hyödyntää kulttuurialan ja luovien alojen mittaamista EU:ssa käsitelleen vuoden 2022 pilottihankkeen tuloksia ja tehdä tiivistä yhteistyötä Eurostatin kanssa.

Tulostavoitteet: Parhaiden käytäntöjen vaihto jäsenvaltioiden kesken; sellaisten yhdenmukaistettujen ja vertailukelpoisten tilastojen määrittäminen ja kehittäminen EU:ssa, jotka kattavat sukupuolten tasa-arvoon liittyvät näkökohdat, työhön liittyvän ulottuvuuden, alan saaman taloudellisen tuen ja kulttuurisen osallistumisen asiaankuuluvien yhteiskunnallisiin ja väestökehityksellisiin jaotteluihin.

- **Kulttuurin kokonaisvaltainen hallinta**

Toimintatavat: Ajatushautomon kokous ja mahdollisesti siihen liittyvät neuvoston päätelmät.

Perustelut: Maailma on nyt monien nopeiden muutosten kourissa. Siksi vaaditaan uutta ajattelutapaa ja innovatiivisia lähestymistapoja. Kulttuurin kokonaisvaltaista hallintaa koskevia, viimeaikaiseen kehitykseen, tutkimukseen ja innovointiin perustuvia monialaisia ja yhdenmukaisia toimintamalleja pidetään tärkeinä, jotta kulttuuri voidaan asettaa julkisen elämän ytimeen.

Tulostavoitteet: Kulttuurin kokonaisvaltaista hallintaa koskevan uuden mallin kehittäminen. Siinä olisi esitettävä tulevaisuuteen suuntautuvia toimintamalleja, jotta nykyisiin haasteisiin voitaisiin puuttua kokonaisvaltaisesti.

- **Ilmastotoimet kulttuurissa, mukaan lukien taide ja kulttuuriperintö**

Toimintatavat: Vuoden 2022 OMC-raporttien jatkotoimet; työpajat, mahdollisesti siihen liittyvät neuvoston päätelmät.

Perustelut: Kulttuurilla, mukaan lukien taide ja kulttuuriperintö, voi olla keskeinen rooli ilmastotoimien käynnistämässä ja kestävien kulutus- ja tuotantomallien edistämässä. Kulttuuri voi olla aktiivisessa roolissa ilmastotoimissa ja edistää ajattelutavan suuntautumista ilmastokriisin torjuntaan. Kulttuuriperintöämme voidaan varjella jakamalla kohdennettuja suojelutoimenpiteitä koskevia parhaita käytäntöjä, ja samanaikaisesti kulttuuriperinnöstä voidaan ammentaa ilmastonmuutokseen sopeutumisen hyviä käytäntöjä ja tietämystä. Yhteistyön olisi perustuttava OMC-raportteihin kulttuuriperinnön selviytymiskyvyn vahvistamisesta ilmastonmuutoksen varalta ja kestävä kehityksen kulttuuriulottuvuudesta.

Tulostavoitteet: Tiedonvaihto innovatiivisista taiteen ja kulttuurin lähestymistavoista, mukaan lukien elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset toimenpiteet, puuttua ilmastokriisiin ja auttaa muuttamaan käyttäytymistä ilmastokriisin ratkaisemiseksi; aihetta koskevan EU-rahoitteisen tutkimuksen edistäminen.

- **Laadukas elinympäristö kaikille**

Toimintatavat: Arkkitehtuuripolitiikan eurooppalaisten johtajien (EDAP) kokoukset; uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen edistäminen OMC:n jälkeisen asiantuntijaverkoston puitteissa; arkkitehtuuripoliittisia toimia käsittelevän eurooppalaisen konferenssin mahdollinen järjestäminen.

Perustelut: Noudattaen EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijoista koostuvan OMC-työryhmän työtä ja raporttia, joissa käsiteltiin investoimista kaikille laadukkaaseen arkkitehtuuriin ja elinympäristöön (2021), ja neuvoston päätelmiä kulttuurista, korkeatasoisesta arkkitehtuurista ja rakennetusta ympäristöstä uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen keskeisinä osina (2021) EDAP kokoontuu kullakin neuvoston puheenjohtajakaudella harkitsemaan mahdollisia aloitteita, joiden myötä kaikilla, myös maaseudulla ja syrjäisillä alueilla, kuten syrjäisimmillä alueilla asuvilla, olisi laadukas elinympäristö. EDAP:n kokouksissa voitaisiin keskittyä erityisesti seuraaviin aiheisiin: asuntojen laatu tulevaisuudessa, kulttuuriperinnön restaurointi, kunnostaminen ja mukautettu uudelleenkäyttö ja arkkitehtuurikilpailujen ja julkisten hankintojen parantaminen. On hyvin tärkeää luoda synergioita uusi eurooppalainen Bauhaus -verkoston kanssa.

Tulostavoitteet: Hyvien käytäntöjen vaihto EDAP:n keskuudessa; alan nykyisten lainsäädäntöpuitteiden ja asiaankuuluvien aloitteiden arvioiminen ja mahdollisesti prosessin käynnistäminen seuraamaan ja edistämään korkeiden laatuvaatimusten sisällyttämistä uusiin ja tarkistettuihin politiikkoihin ja ohjelmiin; uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteeseen liittyvät toimet.

- **Kulttuuriperinnön suojeleminen luonnononnettomuuksilta ja ihmisen aiheuttamilta katastrofeilta**

Toimintatavat: Vertaisoppimistoimet (työpajat, vierailut) ja/tai konferenssit.

Perustelut: Luonnononnettomuudet ja ihmisen aiheuttamat katastrofit ja kriisit (kuten ilmastonmuutos, covid-19 ja Venäjän sota Ukrainaa vastaan) edellyttävät tehostettuja riskinarviointitaitoja, parempaa katastrofivalmiutta ja monialaisia koordinoituja toimia kulttuuriperinnön, myös aineettoman kulttuuriperinnön, suojelemiseksi. Nykyisen työn pohjalta on tarpeen enenevässä määrin sisällyttää kulttuuriperintö laajempiin politiikkoihin ja aloitteisiin kaikilla tasoilla ja hyödyntää olemassa olevia yhteisiä eurooppalaisia foorumeja ja kehittää hankkeita (esim. Euroopan kulttuuriperintöä tukeva yhteistoiminnallinen pilvipalvelu, HEREIN), joiden puitteissa vaihdetaan näkemyksiä, keskustellaan ja jaetaan tietämystä ja asiantuntemusta kulttuuriperintöön kohdistuviin riskeihin varautumisesta ja niiden hallinnasta, elpymisestä ja kunnostustoimista.

Tulostavoitteet: Kehitetään sidosryhmien valmiuksia ja taitoja; laaditaan kattava luettelo asiaankuuluvista käsikirjoista, ohjeista ja menetelmistä Euroopan tasolla, jotta voidaan helpottaa riskeihin varautumiseen ja hätävalmiuteen kuuluvien toimenpiteiden tehokasta suunnittelua ja täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa ja niiden toimesta.

- **Kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjuntaa koskeva tiedonvaihto kulttuuriperintöalan ammattilaisten ja kulttuuriesineistä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välillä**

Toimintatavat: Työpajat, jotka täydentävät kulttuuriesineiden laitonta kauppaa koskevaa tulevaa EU:n toimintasuunnitelmaa 2023–2027, ja/tai vertaisoppimistoimet.

Perustelut: Kulttuuriesineiden tuontia ja vientiä koskevassa EU:n lainsäädännössä käsitellään rajat ylittävän laittoman kaupan aiheuttamia haasteita kulttuuriperinnön suojelulle. Toimivaltaisilla viranomaisilla riittää haasteita (todentamismenetelmät, dokumentointi, data-analyysi, taidemarkkinoiden toiminnan tunteminen, myös toiminnan siirtyminen verkkoon jne.). On olennaisen tärkeää varmistaa tehokas yhteistyö kaikkien asianomaisten toimijoiden välillä, mukaan lukien kulttuuriministeriöt, alueelliset ja paikalliset instituutiot, kulttuuriperintöalan ammattilaiset, lainvalvontaviranomaiset, poliisin erityisosastot, tulli- ja oikeusviranomaiset sekä taidekaupan ammattilaiset.

Tulostavoitteet: Arvioidaan ja parannetaan asianomaisten toimijoiden yhteistyötä; tutustutaan toinen toisensa toimintatapoihin; tunnistetaan riskit ja ongelmat ja laaditaan mahdollisia parannussuosituksia.

d) Kulttuuri ja luovat kumppanuudet: EU:n ulkosuhteiden kulttuuriulottuvuuden vahvistaminen

- **Kansainvälisiä kulttuurisuhteita käsittelevien EU:n strategisen lähestymistavan ja kehyksen hallinta**

Toimintatavat: lyhyen aikavälin OMC, korkeiden virkamiesten kokoukset.

Perustelut: Kulttuurin rooli ulkosuhteissa on vahvistettu useissa viimeaikaisissa merkittävässä EU:n asiakirjoissa. Koordinointi ja täytäntöönpanoon osallistuvien eri sidosryhmien välisten erojen umpeen kurominen on kuitenkin edelleen haaste kaikilla tasoilla sekä EU:lle että jäsenvaltioille. Siksi on tarpeen jäsentää kaikkien asiaankuuluvien toimijoiden, myös taiteilijoiden ja kulttuurialan ammattilaisten, välistä yhteistyötä ja vahvistaa etujen yhdenvertaisuutta. EU:n ulkosuhteissa noudatettava yhteiskehittämisen periaate huomioon ottaen toimintatapoja on syytä mukauttaa yhtenäistä päätösten jatkuvaa muotoilua, myös alueellisten ja aihekohtaisten prioriteettien määrittelyä (esim. ehdokasmaiden kanssa solmittavien kumppanuuksien yhteydessä) tai EU:n lippulaivatoimien valmistelua (esim. kirjamesut, maailmannäyttelyt, messut ja festivaalit) silmällä pitäen.

Tulostavoitteet: Monialaiset ja osallistavat menetelmät, mukaan lukien ehdotukset tuleviksi työskentelyrakenteiksi ja -menetelmiksi, joilla varmistettaisiin vahvempi, johdonmukainen ja pidemmän aikavälin kulttuuriyhteistyöprosessi kansainvälisissä kulttuurisuhteissa kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät osallistavalla tavalla.

- **Kulttuuriperinnön säilyttäminen ja paikallisten kulttuuri- ja luovien alojen voimaannuttaminen Ukrainassa**

Toimintatavat: Komission johtaman asiantuntijaryhmän tai ajatushautomon kokoukset sekä vertaisoppiminen/koulutustoimet; kokoukset pysyvien edustustojen kanssa.

Perustelut: Venäjän sota Ukrainaa vastaan on tuhonnut ja vahingoittanut Ukrainan kulttuuriperintöä ja kulttuurilaitoksia. Niihin kohdistuu nyt merkittäviä uhkakuvia tuhojen ja vahinkojen jatkumisesta ja joutumisesta laittoman kaupan kohteiksi. Säilyttämis- ja suojelutoimia olisi siksi tuettava. Jälleenrakennus- ja elvytysprosessi olisi toteutettava vahvistamalla Ukrainan valmiuksia ja asiantuntemusta. Sen olisi perustuttava kansallisiin, kansainvälisiin ja eurooppalaisiin normeihin, normittaviin teksteihin, periaatteisiin (kuten uusi eurooppalainen Bauhaus) ja saatuihin kokemuksiin ja oltava johdonmukainen kulttuuriperintöön mahdollisesti vaikuttavien EU-rahoitteisten toimien eurooppalaisten laatuperiaatteiden kanssa⁴. Myös ukrainalaiset kulttuuri- ja luovien alojen toimijat ja ammattilaiset tarvitsevat tukea, koska toiminta on edelleen monin tavoin vaikeaa. Ukrainan kanssa yhteiskehittämisen hengessä tehtävällä kulttuuriyhteistyöllä olisi sen vuoksi pyrittävä vahvistamaan kulttuuri- ja luovien alojen selviytymiskykyä ja niiden valmiuksia pitää yllä vilkasta kulttuuri- ja taide-elämää.

Tulostavoitteet: Mahdollisten yhteisten toimenpiteiden, synergioiden ja parhaiden käytäntöjen arviointi Ukrainan kulttuuriperinnön ja kulttuurilaitosten säilyttämiseksi, suojelemiseksi ja jälleenrakentamiseksi sekä ukrainalaisten kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden tukemiseksi.

⁴ <https://www.icomos.org/en/about-icomos/committees/regional-activities-europe/58799-european-quality-principles-for-eu-funded-interventions-with-potential-impact-upon-cultural-heritage>

- **Kulttuurin ja kulttuurialan ammattilaisten rooli demokratian ja ihmisoikeuksien edistämässä ja puolustamisessa epävakaisissa olosuhteissa**

Toimintatavat: mahdolliset yhteiset kokoukset asiaankuuluvien neuvoston työryhmien kanssa; yhteinen tilannekatsauskonferenssi/-seminaari Euroopan parlamentin, Euroopan neuvoston, Unescon ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Perustelut: EUH:n vuoden 2021 vuosikertomuksessa ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa viitataan vallitsevaan globaaliin tilanteeseen, jossa demokratia taantuu ja kansainvälisiä ihmisoikeuksia loukataan laajasti. Tämä vaikuttaa myös kolmansien maiden kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisiin, jotka puolustavat demokratiaa, ihmisoikeuksia ja taiteellisen ilmaisun vapautta jne. Vaikka EU jo edistää kulttuuristen oikeuksien ja monimuotoisuuden kunnioittamista kolmansissa maissa, voitaisiin tutkia kohdennetumpaa ja järjestelmällisempää tukea ottaen huomioon Euroopan neuvoston, Unescon ja Euroopan parlamentin toiminta tältä osin.

Tulostavoitteet: Kattava selvitys kulttuuristen ihmisoikeuksien puolustajien tilanteesta, tarpeista jne.

EU:n kulttuurialan työsuunnitelma 2023–2026: alustava aikataulu

Prioriteetti	Toimi	2023		2024		2025		2026	
		Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko
A) Taiteilijat ja kulttuurialan ammattilaiset: kulttuuri- ja luovien alojen vahvistaminen	Taiteilijoiden sekä kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten asema ja työolot	Alusta (komissio)		Temaattinen työpaja		Temaattinen työpaja		Temaattinen työpaja tai Mahd. konferenssi	
	Taiteellinen vapaus	Pj-valtion konferenssi Neuvoston päätelmät							
	Kulttuuri- ja luovien alojen digitalisaation edistäminen			Pj-valtion konferenssi Mahd. neuvoston päätelmät					
	Kulttuuri- ja luovien alojen vihreän siirtymän edistäminen keskittyen erityisesti energiakriisiin	Tilannekatsaus – energiakriisi		OMC tai työpajat					
	Kulttuurisen ja luovan ulottuvuuden vahvistaminen eurooppalaisella videopelialalla		Pyöreän pöydän keskustelut ja/tai ajatushautomon kokous						

Prioriteetti	Toimi	2023		2024		2025		2026	
		Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko
	Neuvoston päätelmät kulttuuri- ja luovien alojen elpymisestä, palautumiskyvystä ja kestävydestä	Tilannekatsaus							
	Neuvoston päätelmät kulttuurienvälisen vaihdon vahvistamisesta digitaalisella aikakaudella taiteilijoiden sekä kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten liikkuvuuden ja monikielisyyden avulla					Tilannekatsaus			
B) Kulttuuri ja ihmiset: kulttuuriosallistumisen ja kulttuurin yhteiskunnallisen roolin vahvistaminen	Kulttuuri ja demokratian edistäminen: kohti kulttuurikansalaisuutta Euroopassa	<i>(Komission tutkimuksen 2022 esittely – edellinen työohjelma)</i>			Vertaisoppiminen			Mahd. konferenssi	
	Kulttuuri ja terveys		Mahd. konferenssi Mahd. epävirallinen virkamieskokous	(lyhyen aikavälin) OMC-työryhmä					

Prioriteetti	Toimi	2023		2024		2025		2026	
		Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko
	Siltojen rakentaminen: kirjastojen monitahaisen roolin vahvistaminen kulttuuriteosten, taitojen ja eurooppalaisten arvojen väylinä ja välittäjinä	Työpaja		OMC-työryhmä			Työpaja	Konferenssi	
	Lasten ja nuorten suojele digitaalisten alustojen haitalliselta sisällöltä						Työpaja		
	Monipuolisen eurooppalaisen kulttuurisällön löydettävyys digitaalisessa ympäristössä	Tutkimus				Mahd. työpaja			
C) Kulttuurin merkitys maailmalle: kulttuurin voiman hyödyntäminen	Kulttuuritilastot – selviytymiskyvyn parantaminen kulttuurissa ja kulttuurin avulla	Työpajat/vertaisoppiminen ja keskustelut Eurostatin ja EU:n jäsenvaltioiden tilastolaitosten kanssa							
	Kulttuurin kokonaisvaltainen hallinta							Ajatushautomoiden kokous Mahd. neuvoston päätelmät	
	Ilmastotoimet kulttuurissa, ml. taide ja kulttuuriperintö			Mahd. työpaja		Mahd. työpaja		Työpaja	Mahd. neuvoston päätelmät
	Aihetta koskevan EU-rahoitteisen tutkimuksen edistäminen								

Prioriteetti	Toimi	2023		2024		2025		2026	
		Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko
	Laadukas elinympäristö kaikille	EDAP:n kokoukset							
		Uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen edistäminen							
		Mahd. konferenssi							
	Kulttuuriperinnön suojeleminen luonnononnettomuuksilta ja ihmisen aiheuttamilta katastrofeilta			Vertaisoppiminen		Mahd. konferenssi			
	Kulttuuriesineiden laittoman kaupan torjuntaa koskeva tiedonvaihto kulttuuriperintöalan ammattilaisten ja kulttuuriesineistä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten välillä		Työpaja/vertaisoppiminen	Työpaja/vertaisoppiminen	Työpaja/vertaisoppiminen				

Prioriteetti	Toimi	2023		2024		2025		2026	
		Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko	Alkupuolisko	Jälkipuolisko
D) Kulttuuri ja luovat kumppanuudet: EU:n ulkosuhteiden kulttuuriulottuvuuden vahvistaminen	Kansainvälisiä kulttuurisuhteita käsittelevien EU:n strategisen lähestymistavan ja kehyksen hallinta	Korkeiden virkamiesten kokoukset							
			Lyhyen aikavälin OMC-työryhmä						
	Kulttuuriperinnön säilyttäminen ja paikallisten kulttuuri- ja luovien alojen voimaannuttaminen Ukrainassa	Komission johtaman asiantuntijaryhmän tai ajatushautomon kokoukset							
		Vertaisoppiminen/koulutustoimet							
		Kokoukset pysyvien edustustojen kanssa							
	Kulttuurin ja kulttuurialan ammattilaisten rooli demokration ja ihmisoikeuksien edistämisessä ja puolustamisessa epävakaisissa olosuhteissa			Yhteinen tilannekatsauskonferenssi/-seminaari (EP:n, Euroopan neuvoston, Unescon, kansalaisyhteiskunnan kanssa)					
	Yhteinen kokous asiaankuuluvan neuvoston työryhmän kanssa								

Kaikkia toimintatapoja koskevat ohjeetYleiset suuntaviivat

- Työsuunnitelman mukaiset toimintatavat ovat joustavia eivätkä rajoitu III luvun 7 kohdassa lueteltuihin toimintatapoihin.
- Komissio tarjoaa tarvittaessa asiantuntemusta (mukaan lukien tutkimukset ja muut asiantuntija-avun muodot) ja logistista tukea tässä työsuunnitelmassa ehdotettuihin toimintatapoihin.
- Osallistuminen on vapaaehtoista ja perustuu tarvittaessa jäsenvaltion nimityksiin. Komission asiantuntijaryhmiin ja pyöreän pöydän keskusteluihin sovelletaan erityissääntöjä (ks. jäljempänä).
- Komissio tarjoaa valituille toimintatavoille virtuaalisen tilan (viestintää ja asiakirjojen jakamista varten), jos se on tarkoituksenmukaista, toteutettavissa ja sitä pyydetään, jotta asiantuntijat voivat olla toisiinsa yhteydessä ja keskustella asiaankuuluvista kysymyksistä. Virtuaalinen tila on avoin kaikkien jäsenvaltioiden ja tarvittaessa muiden osallistujamaiden nimetyille henkilöille.
- Kulttuuriasioiden komitealle tiedotetaan pyynnöstä työsuunnitelman toimien edistymisestä.
- Työsuunnitelman kunkin toimintatavan lopulliselle tulokselle ehdotetaan aina jakelu- ja viestintäsuunnitelmaa tapauksen mukaan EU:n, kansallisella ja alueellisella tasolla.
- Kunkin toimintatavan tuottamista suosituksista keskustellaan kulttuuriasioiden komiteassa ja tarvittaessa muissa asiaankuuluvissa valmisteluelimissä. Tarpeen mukaan ne esitetään neuvostolle.
- Kustakin toimintatavasta julkaistaan loppuraportti, ja komissio kääntää tarpeen mukaan tiivistelmän, jonka pituus on enintään neljä sivua, kaikille EU:n virallisille kielille.

Avoin koordinoitimenetelmä (OMC)

- OMC tarjoaa puitteet tiettyjä yhteisiä aiheita koskevalle yhteistyölle, vaihdolle ja hyvien käytäntöjen jakamiselle jäsenvaltioiden kesken ja mahdollistaa ei-sitovien suositusten laatimisen.
- OMC-toimeksianto viimeistellään kulttuuriasioiden komiteassa tarvittaessa audiovisuaali- ja media-alan työryhmän näkemyksin komission ehdottaman valtuutusluonnoksen pohjalta.
- Toimeksiannossa voidaan ehdottaa, että kolmannet osapuolet, myös kolmannet maat, kutsutaan OMC-työryhmään⁵.
- Kukin OMC-työryhmä nimittää ensimmäisessä asiantuntijatyöryhmän kokouksessa itselleen puheenjohtajan tai puheenjohtajat.
- Aiheesta riippuen OMC-työryhmää voidaan kannustaa muodostamaan pienempiä kohderyhmiä ja käyttämään tarvittaessa osallistavia menetelmiä.

Vertaisoppimistoimet

- Vertaisoppimistoimissa asiaankuuluvat poliittiset päättäjät, toimijat ja/tai asiaankuuluvat sidosryhmät voivat vaihtaa ajatuksia ja tietoa käytännöistä, välineistä ja toimintatavoista kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla. Ne olisi toteutettava käytännön tasolla ja hyvin käytännönläheisesti.
- Yksittäiset jäsenvaltiot tai jäsenvaltioiden ryhmä voivat tehdä aloitteen ja tarjota tai pyytää saada asiantuntemusta tästä toimintatavasta.
- Komissio voi myös järjestää vertaisoppimistoimia kansallisille, alueellisille tai paikallisille toimijoille.

⁵ Tässä työsuunnitelmassa 'kolmansilla mailla' tarkoitetaan maita, joihin viitataan Luova Eurooppa -ohjelman 9 ja 10 artiklassa (asetus (EU) 2021/818 – EUVL L 189, 28.5.2021, s. 47–48).

Ajatushautomoiden kokoukset

- Ajatushautomoiden kokouksissa olisi keskusteltava uusista, ajankohtaisista tai innovatiivisista aiheista ja pohdittava suunnitelmia tai strategioita. Keskustelun olisi oltava avointa ja täysin epävirallista.
- Yksittäiset jäsenvaltiot tai jäsenvaltioiden ryhmä voivat yhteistyössä asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa tehdä aloitteen ja tarjota asiantuntemusta ja logistista tukea tähän toimintatapaan.
- Toimintatapaan voi kuulua yksi ainoa kokous tai useampia kokouksia aloitteen tehneen elimen ehdotuksen mukaisesti.

Tilannekatsaus

- Tilannekatsausten tarkoituksena on tarkastella ja arvioida edistymistä ja tuloksia kulttuuriasioiden komiteassa sovitussa aiheessa. Lisäksi se tarjoaa foorumin kaikille keskusteluun osallistuville.
- Tilannekatsaus voidaan järjestää missä tahansa soveltuvassa muodossa, esimerkiksi verkossa järjestettävänä asiantuntijakokouksena, kyselylomakkeena, konferenssina jne.

Komission johtamat asiantuntijaryhmät ja pyöreän pöydän tapaamiset

- Komission johtamat asiantuntijaryhmät ovat komission perustamia neuvoa-antavia elimiä, jotka antavat neuvoja säädösten ja poliittisten aloitteiden valmistelussa⁶. Osallistuvat asiantuntijat valitaan komission sisäisten sääntöjen mukaisesti.
- Komissio voi myös järjestää valittujen osallistujien kanssa pyöreän pöydän keskusteluja aiheesta, josta on sovittu EU:n kulttuurialan työsuunnitelmassa.

⁶ Komission asiantuntijaryhmien rekisteri: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/home>

Keskeiset poliittiset viiteasiakirjat

- EU:n uusi strateginen ohjelma 2019–2024 (hyväksytty 20. kesäkuuta 2019)
- Komission tiedonanto: Euroopan uusi kulttuuriohjelma, 22. toukokuuta 2018 (COM/2018/267 final)
- Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan media-ala digitaalisella vuosikymmenellä: elpymistä ja muutosta tukeva toimintasuunnitelma (COM(2020) 784 final)
- Kulttuuriperintöä koskeva EU:n toimintamalli konflikteissa ja kriiseissä: rauhaa ja turvallisuutta edistävä väline EU:n ulkoisessa toiminnassa (huhtikuu 2021)
- Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi, raportti lopullisista tuloksista (toukokuu 2022)
- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoidut tosinnot ja erityisesti SEUT 8, 10 ja 167 artikla (EUVL C 202, 7.6.2016, s. 47)
- Yleissopimus kulttuuriesineisiin kohdistuneista rikoksista (2017)
- Neuvoston päätelmät "Euroopan media-ala digitaalisella vuosikymmenellä: elpymistä ja muutosta tukeva toimintasuunnitelma" (EUVL C 210, 3.6.2021, s. 6)
- Neuvoston päätelmät EU:n strategisesta lähestymistavasta kansainvälisiin kulttuurisuhteisiin ja toimintakehyksestä (EUVL C 192, 7.6.2019, s. 6)
- Neuvoston päätelmät: EU:n strategia kulttuuri- ja luovien alojen ekosysteemin kehittämiseksi (EUVL C 160, 13.4.2022, s. 13)
- Neuvoston päätelmät kulttuurialan yhteishallinnasta (EUVL C 393/03, 19.12.2012, s. 8)

- Neuvoston päätelmät kulttuurista, korkeatasoisesta arkkitehtuurista ja rakennetusta ympäristöstä uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen keskeisinä osina (EUVL CI 501, 13.12.2021, s. 13)
- Neuvoston päätelmät kulttuuriperintöä konflikteissa ja kriiseissä koskevasta EU:n toimintamallista (asiak. 9837/21)
- Neuvoston päätelmät kulttuurienvälisen vaihdon vahvistamisesta digitaalisella aikakaudella taiteilijoiden sekä kulttuurialan ja luovien alojen ammattilaisten liikkuvuuden ja monikielisyyden avulla (EUVL C 160, 13.4.2022, s. 20)
- Neuvoston päätelmät riskinhallinnasta kulttuuriperinnön alalla (EUVL C 186, 5.6.2020, s. 1)
- Neuvoston päätelmät kulttuuri- ja luovien alojen elpymisestä, palautumiskyvystä ja kestävydestä (EUVL C 209, 2.6.2021, s. 3)
- Neuvoston päätelmät kulttuurialan työsuunnitelmasta kaudelle 2019–2022 (EUVL C 460, 21.12.2018, s. 12) ja komission kertomus Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle kulttuurialan työsuunnitelmasta kaudelle 2019–2022 (COM/2022/317 final)
- Neuvoston päätelmät nuorista luovista sukupolvista (EUVL C 189, 5.6.2019, s. 34)
- Davosin julistus – Towards a high-quality Baukultur for Europe, 20.–22.1.2018
- Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EU) 2017/864, annettu 17.5.2017, kulttuuriperinnön eurooppalaisesta teemavuodesta 2018 (EUVL L 131, 20.5.2017, s. 1)
- Declaration of the European Ministers responsible for Culture, Audiovisual and Media (kulttuuri-, audiovisuaali- ja media-asioista vastaavien eurooppalaisten ministerien julkilausuma), Angers'ssa 7. ja 8. maaliskuuta 2022 pidetty kokous
- Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma 2020–2024 (JOIN/2020/5 final)

- Euroopan kulttuuriperintöä koskeva vihreä kirja ”Putting Europe’s shared heritage at the heart of the European Green Deal” (maaliskuu 2021)
- Euroopan parlamentin päätöslauselma 17. syyskuuta 2020 Euroopan kulttuurisesta elpymisestä (2020/2708(RSP))
- Euroopan parlamentin päätöslauselma 20. lokakuuta 2021 taiteilijoiden tilanteesta ja kulttuurialan elpymisestä EU:ssa (2020/2261(INI))
- Puiteyleissopimus kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä (Faron yleissopimus, 2005)
- G20-maiden johtajien Rooman julistus
- Komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Tavoitteena kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskeva EU:n strategia (JOIN/2016/029 final)
- Ministerien julkilausuma kulttuurista covid-19-kriisin aikana (huhtikuu 2020)
- Porto Santon peruskirja (2021)
- Suositus CM/Rec (2017) jäsenvaltioille Euroopan kulttuuriperintöstrategiasta 2000 -luvulle (2017)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 2021/818, annettu 20. toukokuuta 2021, Luova Eurooppa -ohjelman (2021–2027) perustamisesta (EUVL L 189, 28.5.2021, s. 34)
- Euroopan unionin neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuudesta (EUVL C 410, 6.12.2019, s. 1)
- Rooman peruskirja (2020)

- YK:n päätöslauselma kestävän kehityksen toimintaohjelmasta "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development" (A/RES/70/1)
 - Unescon vuoden 2005 yleissopimus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä
 - Unescon yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa ja sen täytäntöönpanoa koskevat määräykset (Haag, 14. toukokuuta 1954)
 - Unescon Mondiacult 2022 -konferenssin julkilausuma kulttuurista (México, 30. syyskuuta 2022)
 - Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2347 (Unescon digitaalinen kirjasto, 2017, CL/4210)
-